

Чергування в коренях дієслів

При творенні видових форм дієслова поширені такі чергування приголосних в основі:

- к — ч: крикнути — кричати, замовкнути — мовчати;*
 - д — дж: догодити — догоджати, проводити — проводжати;*
 - з — жд: виїздити — виїжджати;*
 - х — ш: рухати — рушити;*
 - ст — щ: мостити — вимощувати.*
-

Чергування голосних у дієслівних коренях

В основах деяких дієслів голосні звуки чергуються перед наступним складом із наголошеним суфіксом -а-:

- а та и пишуться, якщо в наступному складі з'являється голосний [а], переважно наголошений, а дієслово означає тривалу чи багаторазову дію;

- е та о вживаються тоді, коли дієслово має значення одноразової дії й [а] в наступному складі відсутнє: гонити — ганяти; котити — катати; допомогти — допомагати; кроїти — краями; схопити — хапати; беру — забирати; вмерти — вмирати; дерти — здирати; терти — стирати.

- е чергується з і: плести — заплітати, летіти — літати (в окремих випадках перед суфіксом -ува- (-юва-): чекати — очікувати, викорінювати — викоренити.

Зверніть увагу! Стелити — застилати, але застеляти; стрелити — стріляти, пострілювати; втекти — втікати; текти — витікати.

Зміни та правопис кореневих приголосних при сполученні їх із суфіксами -ськ-(ий), -ств-(о), -ин-(а)

Зміни приголосних перед-СЬК(ИИ), -СТВ(О)

2. Перед суфіксами -ськ(ий), -ств(о) деякі приголосні при словотворенні змінюються, змінюючи й самі суфікси:

а) к, ць, ч + -ськ(ий), -ств(о) дають -цьк(ий), -цтв(о): гірник — гірницький, молодець — молодецький, молодецтво, парубок — парубоцький — парубоцтво, ткач — ткацький — ткацтво;

- б) г, ж, з + -ськ(ий), -ств(о) дають -зьк(ий), -зтв(о): боягуз — боягузький — боягузтво, Запоріжжя — запорізький, Париж — паризький, Прага — пражський, убогий — убожество;
 - в) х, ш, с + -ськ(ий), -ств(о) дають -ськ(ий), -ств(о): залісся — заліський, птах — птаство, товариш — товариський — товариство.
 - Інші приголосні перед суфіксами -ськ(ий), -ств(о) на письмі зберігаються: багатий — багатство, брат — братський — братство, завод — заводський, інтелігент — інтелігентський, люд — людський — людство, пропагандист — пропагандистський, студент — студентський — студентство.
-

- в) х, с, ш + ськ(ий), ств(о) ськ(ий), ств(о): чех — чеський (чех + ський), Черкаси — черкаський, Сиваш — сиваський; птах — птаство (птах + ство), товариш — товариство.
 - Виняток становлять поодинокі прикметники на - ськ(ий), утворені від слів іншомовного походження: тюркський, баскський, казахський.
-

•

Вищий ступінь порівняння прикметників та прислівників

- Прислівники на -о (-е), як і якісні прикметники, від яких вони утворені, мають вищий і найвищий ступені порівняння. Вищий ступінь порівняння має просту і складену форми. Проста форма вищого ступеня твориться за допомогою суфіксів -ш-, -іш-: швидко — швидше. Складена форма вищого ступеня порівняння утворюється додаванням до прислівника вищого ступеня слів більш, менш: більш доречно, менш практично.
 - Проста форма найвищого ступеня порівняння твориться за допомогою префікса най-: для підсилення можуть уживатися префікси як-, що-: якнайдружніше, найтепліше.
-

- Складена форма найвищого ступеня порівняння утворюється додаванням до прислівників слів найбільш, найменш: найбільш дружно, найменш докладно.
 - При утворенні вищого ступеня прислівників відбуваються ті самі зміни приголосних, що й у прикметниках: г, к, з при сполученні з суфіксом -ш- змінюється на: жч: дорого — дорожче.
 - С змінюється на шч (на письмі щ): високо — вище. Суфікси -ок-, -ек-, -к-, -ик- при творенні форм ступенів порівняння випадають: глибокий — глибший. Деякі прислівники вищого й найвищого ступенів утворюються від прислівників з іншим коренем: добре — краще — найкраще.
-